

Kriminalitet, maskulinitet och möjligheter till förändring

Tove Pettersson

Tove Pettersson, professor, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet
E-post: tove.pettersson@criminology.su.se

Perhaps it is more important, however, to recognize that the crucial idea of aggression as a proof of toughness and masculinity is widely accepted at many points in the social system. The ability to take it and hand it out, to defend one's rights and one's reputation with force, to prove one's manhood by hardness and physical courage – all are widespread in American culture.

(Matza & Sykes, 1961: 717)

Det kan framstå som något udda att starta ett bidrag i ett svenskt temanummer om maskulinitet i *förändring* med ett citat från 1961 av amerikanska kriminologer. Men en av mina poänger i denna artikel är att för att det på ett fruktbart sätt ska gå att förändra de maskulinitetskonstruktioner som premierar brott, så måste vi förstå att dessa normer¹ inte är väsensskilda från de maskulinitetskonstruktioner som förekommer i samhället generellt. Mendel-Enk (2004: 26) beskriver detta på ett illustrativt sätt i sin reportagebok om ”huligankulturen” runt fotbollen: ”Att prata med killarna från Firman var som att titta i en skrattpiegel. Alla detaljer var uppförstorade till groteska proportioner, men grunden i resonemangen, värderingarna och idealen var mycket välbekanta”. Skrinjar och Pettersson (kommande) visar också hur kända och respekterade män (Zlatan Ibrahimović, Patrik Sjöberg och Leif GW Persson), utan att för den skulle betraktas som ”brottslingar”, kan använda just berättelser om brott för att framställa sig som maskulina. Skrinjar och Pettersson argumenterar för att detta både visar hur etablerad kopplingen mellan maskulinitet och brott är i en västerländsk (svensk) kontext och att, så länge så är fallet, vi inte ska bli förvånade över pojkars och mäns överrepresentation i brottsstatistiken.

Samtidigt är det förstås viktigt att betona att maskulinitet görs på olika sätt beroende på exempelvis sociala bakgrundsförhållanden/klass (både personliga

1. I artikeln används begreppen genusnormer och maskulinitetsnormer. Det ska förstås i betydelsen en social handlingsregel om hur man, som man eller kvinna, bör handla eller agera (Nationalencyklopedin uppslagsord norm). Dessa regler om hur man bör agera kan vara både medvetna och omedvetna.

och i ens omgivning), etnicitet, sexualitet och ålder (se till exempel Carlsson, 2013; Ellis, 2015; Messerschmidt, 1993, 2018; Mullins, 2006; Spector-Mersel, 2006). Även skilda personliga erfarenheter har betydelse, exempelvis erfarenheter av våld och hur ens arbetssituation ser ut (Ellis, 2015). Det innebär att kopplingar mellan maskulinitet och brott också varierar mellan såväl olika män som olika grupper av män. Anderson (1999), som studerat ”gatukultur” i ett marginaliserat svart bostadsområde i USA, visar hur våld där utgör en möjlighet att skapa en eftersträvanvärd självbild och maskulinitet. Våld, eller beredskapen att ta till våld och att ha ett vådskapital i form av ett rykte, behövs även för att *försvara* denna position. Samtidigt är detta, även i ett starkt marginaliserat område som det Anderson beskriver, inte något som alla boende där omfamnar och deltar i. Däremot måste även de som inte deltar aktivt i gatukulturen *förhålla* sig till denna för att inte själva bli utsatta, exempelvis för våld (se även Mullins, 2006).

Jag ska återkomma till frågan om våld och maskulinitet, men inledningsvis kan konstateras att den kanske största skillnaden som förekommer mellan grupper i brottsligt beteende är den mellan kvinnor och män (Ellis, 2015; Messerschmidt, 1993, 2018). Det ligger därför nära till hands att diskutera skillnader i genusnormer som en av flera orsaker till detta, och särskilt då hur maskulinitetsnormer premierar brott. Trots detta var maskulinitet länge en osynliggjord fråga i försöken att förklara varför vissa män begår brott och varför män begår så mycket mer brott än kvinnor, och de klassiskt kriminologiska teorierna berörde sällan skillnaden mellan kvinnor och män (Messerschmidt, 1993). Även om kriminologin tog god tid på sig så har det på senare tid gjorts en mängd olika studier på temat maskulinitet och brott (se till exempel Ellis, 2015; och Messerschmidt, 2018 för en genomgång och teoretisk diskussion). Det hindrar inte att hela fält tycks kunna förbli nästan helt genusblinda än idag. Kimmel (2018) konstaterar att trots att nästan alla som går med i radikaliserade grupper (till exempel högernationalister, ny-nazister och jihadister) och utför olika våldshandlingar i gruppens namn är män, råder det en närmast total avsaknad av beaktande av maskulinitet inom forskningsfältet. Kimmel menar att en analys av radikaliserade grupper är ofullständig om den inte tar hänsyn till betydelsen av maskulinitet.

Ett av de kanske mest framträdande dragen i maskulinitetsnormer är dess koppling till *våldspotential* (Heber, 2017; Kimmel, 1994; Kimmel & Mahler, 2003; Messerschmidt, 2004; Strid & Meier-Arendt, detta nummer). Precis som Matza och Sykes ovan lyft fram kan inte våldspotential ses som en *avvikande* form av maskulinitetsgörande utan måste ses som en av dess centrala komponenter (se till exempel Berggren, 2014; Pascoe, 2011). Detta ska inte blandas samman med att alla män utövar våld, eller är positiva till våldsanvändning. Däremot är det

starkt förknippat med att uppfattas som, och att framgångsrikt framställa sig som maskulin, att kunna ta till våld *när så behövs* (Kimmel, 1994). På ett mycket generellt plan kan det konstateras att brott, däribland våldsbrott men inte uteslutande, utgör en möjlig resurs att ta till för att konstruera en godtagbar maskulinitet. Möjligheterna att genom brottsliga handlingar konstruera en acceptabel femininitet är däremot betydligt mer begränsade, om än inte helt avskurna (se till exempel Messerschmidt, 2004; Miller, 2001; Pettersson, 2003 för en diskussion om våld och femininitet). Det är också många gånger de som själva använder våld som också blir utsatta för våld (Ellis, 2015; Heber, 2017). Att ibland slåss och att försvara sig med våld, om man blir utmanad och ifrågasatt, är helt enkelt något som uppfattas som en del av hur pojkar *är* (Karlsson & Pettersson, 2003). Samtidigt innebär detta också en möjlighet till förändring. I och med att det handlar om synsätt och förväntningar på pojkar, kan också ett förändrat synsätt innebära förändring i pojkar och mäns handlingar. Ett sammanhang där förväntningar från andra är särskilt betydelsefullt är i grupper, varför maskulinitet, grupper och brott diskuteras nedan.

Grupper, brott och maskulinitet

Maskulinitet är inte något som konstrueras i ett vacuum utan sker i interaktion med omgivningen. Det finns exempelvis en koppling till *hur* maskulinitet görs om den görs i homogena pojkgrupper, i mer könsblandade grupper eller i sammanhang utanför grupsituationer (se till exempel Berg, 2007; Jonsson, 2007; Pascoe, 2011). Pascoe (2011) menar att det är i gruppen pojkar blir maskulina. Även att begå brott har en tydlig gruppaspekt, inte minst i ungdomen (McGloin et al., 2008), och många brott skulle helt enkelt inte ske utanför en viss grupps kontext. Det innebär att grupper har en särskild betydelse både för maskulinitetsnormer och för brott och på så sätt blir grupper på flera sätt centrala för frågan om brott och maskulinitet. Trots detta har forskning om grupper och brott ofta förbisetts frågan om genus (Pettersson, 2013). När maskulinitet aktualiserats har dock många *olika* typer av grupper uppmärksammats, exempelvis radikaliserade grupper såsom högerextremister och jihadister (Kimmel, 2018), vänsterautonoma grupper såsom AFA (Christensen, 2010), gatugäng (Hagedorn, 1998; Mullins, 2006), supportergrupper/huliganer (Spaaij, 2008), amerikanska studentsammanslutningar (så kallade "fraternities") (O'Sullivan, 1998) liksom mobbing mellan pojkar i grundskolesammanhang (Phillips, 2007; Stoudt, 2006). Även i samband med vissa *typer* av brott har maskulinitetskonstruktioner i grupp uppmärksammats, exempelvis gruppvåldtäkter och attacker på förmodade homosexuella. Forskare har hävdats att gruppvåldtäkter till stor del handlar om att bevisa och upprätthålla sin heterosexualitet och (däriigenom sin) maskulinitet i förhållande till andra män i grupp (Franklin, 2004; Moolman, 2004; O'Sullivan,

1998). Franklin (2004) menar att det finns stora likheter mellan gruppvåldtäkter på kvinnor och attacker på förmodat homosexuella män, där båda syftar till att demonstrera maskulinitet inför gruppen. Hon understryker att *”it is the group—and not any one individual in isolation—that commits the assault”* (s. 36).

En viktig del i gruppens betydelse och maskulinitet relaterat till brott är att (manliga) grupper *disciplinerar* till vissa former av maskulinitetsnormer. Forskare har visat att manligt dominerade grupper oftare än andra grupper premierar normer som tuffhet, lojaliteter till gruppen², att inte visa sig svag, rädd eller ”feminin” (se Alsarve, detta nummer, för en problematisering av detta inom lagidrott). Men i denna disciplinering ligger även att den som bryter mot dessa normer riskerar att själv bli utsatt, vilket innebär ett starkt tryck på individen att följa de påbudna maskulinitetsnormerna (se till exempel Christensen, 2010; Pascoe, 2011; Pettersson, 2013; Phillips, 2007; Stoudt, 2006; Uhnoo, 2011). Det är också viktigt att *tåla* eventuella attacker på rätt (maskulina) sätt (se till exempel Franklin, 2004), liksom att tåla att bli utsatt för våld som en del av ett liv där man själv begår brott (Heber, 2017). Det är inför gruppen man ska visa sig tuff, cool och fräck (Honkatukia et al., 2006; Uhnoo, 2011). Det är också tydligt att det är *andra män* som ska utmanas och inför vilka man riskerar att framstå som omanlig om detta inte lyckas (Messerschmidt, 2000; Pettersson, 2014; Skrinjar & Pettersson, kommande).

Maskulinitet, brott och förändring

På ett sätt är förändring redan en del av maskulinitetsnormer – när en person åldras förändras vad som anses vara en godtagbar maskulinitet, bland annat med avseende på just att begå brott (se till exempel Carlsson, 2013, 2014; Heber, 2017; Spector-Mersel, 2006). Men eftersom detta inte i sig påverkar brottsligheten generellt, utan bara över tid för en viss person, kräver en förändring av mäns dominans inom brottsligt beteende också en förändring av maskulinitetsnormer i olika åldrar, kanske framför allt bland pojkar och unga män (se Heikkilä, detta nummer, för en diskussion om pojknormer i utbildning). Går det då att på andra sätt än i och med ökad ålder förändra de maskulinitetsnormer som premierar brottslighet? Med tanke på det historiskt sett nedslående stora skillnaderna i brottslighet mellan kvinnor och män, inte minst vad avser olika former av våldsbrott, kan dessa normer tyckas svårförändrade. Så nedslående är det dock inte. Connell och Messerschmidt (2005) lyfter frågan om förändring av hegemonisk maskulinitet. Eftersom den är historiskt förankrad – och därigenom också historiskt föränderlig – menar de att:

2. Vilket exempelvis kan innebära att begå brott så som att med våld försvara en medlem som blir attackerad.

Hegemonic masculinities therefore came into existence in specific circumstances and were open to historical change. More precisely, there could be a struggle for hegemony, and older forms of masculinity might be displaced by new ones. This was the element of optimism in an otherwise rather bleak theory. It was perhaps possible that a more humane, less oppressive, means of being a man might become hegemonic, as part of a process leading toward an abolition of gender hierarchies. (s. 833)

Kimmel (2018) visar hur tillhörighet till gruppen, dess kamratskap och känslan av att genom dessa sammanhang nå en upprättelse *som man*, är mer betydelsefull än ideologi för hur män ansluter sig till radikala grupper. Han menar att vägen till att få dessa män att lämna sådana sammanhang inte går genom att attackera och ifrågasätta deras ideologi, utan genom att erbjuda ett alternativ till det som gjorde att de sökte sig till kamratskapet från första början. De män Kimmel har intervjuat bär ofta på en föreställning att de frångått en maskulinitet de är berättigade till, likt deras fäder och deras fäder före dem. En viktig anledning till att de sökte sig till gemenskapen var att den erbjöd ett sätt att återta denna maskulinitet. I och med det blir maskulinitet också betydelsefullt för vägen ut ur denna gemenskap. Kimmel (s. 25) argumenterar för att ”*they need to feel like successful men. Or at least they need to see a path toward that successful restoration of masculinity*”

Kimmels beskrivning av hur en (uppfattad) förlorad maskulinitet i en föränderlig och allt mer jämställd och ”politiskt korrekt” värld kan beskrivas som en (inom vissa grupper) negativ konsekvens av denna förändring.³ En mer positiv konsekvens av ökad jämställdhet är att det eventuellt innebär att mäns brottslighet generellt *minskar*. Det har sedan decennier återkommande hävdats att ökad jämställdhet och kvinnors frigörelse skulle resultera i att de ”blir som män” även med hänsyn till brottsligt beteende och att det skulle vara en form av *jämställdhetens baksida* (Adler, 1975; Estrada et al., 2016, 2019). Denna hypotes har fått kritik både teoretiskt och för att den empiriskt inte får stöd (se till exempel Estrada et al., 2016; Schwartz et al., 2009; Steffensmeier et al., 2005; Tiby, 1987). Något som dock ofta glömts bort i denna diskussion är att ökad jämställdhet rimligen inte bara förändrar femininitetsnormer utan även maskulinitetsnormer. I sin studie av de minskande skillnaderna mellan kvinnor och män i registrerade brott i en svensk kontext har Estrada med flera (Estrada et al., 2016, se även 2019; Bäckman et al., 2020) konstaterat att utvecklingen mot ett minskat sådant ”könsgap” framför allt drivs av att män *minskat* sin brottslighet och inte att kvinnor *ökat* sin. Förändrade maskulinitetsnormer, som exempelvis kan handla om större betoning på jämställdhet, omhändertagande av familj och barn, större acceptans mot att få visa känslor i form av rädsla och så vidare, kan

3. Även om den alltså också inrymmer möjligheten till förändring.

vara en del av förklaringen till att män minskat sin brottlighet, även om det förstås också finns andra orsaker bakom denna trend.

Givet att (manliga) grupper är så centrala både för maskulinitetsnormer och brottlighet blir också gruppen ett självklart fokus för prevention och förändring. Flera utvärderingar visar på positiva effekter av så kallade ”åskådarsprogram”⁴ på både attityder och sannolikheten för att ingripa och förhindra/avbryta när en våldssituation eller kränkning sker (Cissner, 2009; Katz et al., 2011; Sjögren et al., 2013; Williams & Neville, 2017). Denna ansats har också visat sig fruktbar eftersom det inte uppfattas som lika hotande att ingå i programmen när fokus ligger på deltagarna som *åskådare* och inte som *förövare*. Philips och Cooney (2005; se även Uhnö, 2011) har också visat på åskådarnas betydelse för att eskalera eller lugna ned konflikter som potentiellt kan leda till våld. Detta perspektiv knyter också an till #metoo-rörelsen som startade under hösten 2017. Vid sidan av att synliggöra hur omfattande mäns sexuella kränkningar av kvinnor är, väckte det också diskussioner kring hur detta kunde tillåtas ske under lång tid och tystas ned av en omgivning som kände till övergrepp och kränkningar (Gustavsson, 2019).

Maskulinitet måste ständigt återskapas och utsätts återkommande för utmaningar, där exempelvis att utsättas för våld uppfattas som en utmaning av maskuliniteten (Heber, 2017; Mullins, 2006). Men i detta återskapande ligger alltså också potential till förändring. I och med att det inte en gång för alla är bestämt vare sig vad maskulinitet innebär, eller att maskulinitet för en och samma person innebär olika saker i olika kontexter (och tider) kan också maskulinitetskonstruktioner och dess kopplingar till brott förskjutas och förändras. Om Kimmels svar på denna möjlighet är att erbjuda männen andra sätt att konstruera en framgångsrik maskulinitet så är Deutschs (2007) resonemang om *undoing gender*⁵ ett mer radikalt alternativ. Deutsch menar att, trots dess enorma betydelse för att lyfta fram genus som socialt konstruerat i interaktion med andra, så har West och Zimmermans (1987) begrepp ”doing gender” framför allt använts analytiskt för att visa hur genusrelationer *bibehålls*. Men genom deras bidrag att genus konstrueras skapas också möjligheten att de-konstruera genus. Deutsch anser att det är dags att sätta fokus på de processer som gör *motstånd* mot upprätthållandet av genusrelationer, det vill säga processer av *undoing gender*. Med det menar hon att vi, i forskningen, bör fokusera på ”(1) *when and how social interactions become less gendered, not just differently gendered*; (2) *the conditions under which gender is irrelevant in social interactions*; (3) *whether all gendered interactions reinforce inequality*; (4) *how the*

4. Dessa riktar sig mot de som är närvarande i en situation när ett brott eller en kränkning begås istället för mot förövare eller potentiella förövare.

5. Det är svårt att hitta ett lämpligt svenskt begrepp för detta uttryck. Jag använder därför den engelska termen.

structural (institutional) and interactional levels might work together to produce change; and (5) interaction as the site of change” (s. 114).

Deutschs argument handlar om *forskningens* fokus, men de går också att transformera hennes resonemang till själva *görandet* av genus, eller i detta sammanhang snarare motstånd mot att göra genuskillnader, exempelvis genom att fråga oss själva: När och hur kan vi se till att social interaktion blir mindre genusdefinierad? Hur kan vi bidra till interaktion på sådant sätt att den utgör en förändring och försvagning av genusgörande/skillnader? Detta är också en del i att skapa förändring i det praktiska arbetet med dessa frågor, ett brottsförebyggande arbete som kan göras inom socialtjänstens verksamhet, kriminalvården och av polisen, men också i skolan, förskolan och många andra verksamheter riktade till barn och unga. Deutsches argument ska dock inte förstås som att hon argumenterar för att *osynliggöra* genuskillnader. Däremot menar jag att man kan tolka hennes argumentation som ett möjligt sätt att till viss del hantera den risk för *förstärkning* av genuskillnader som själva fokus på skillnader ibland kan innebära. Inte genom att slå bort blicken och inte se de skillnader som förekommer, utan genom att *också* uppmärksamma de sammanhang där genuskillnader blir mindre betydelsefulla eller kanske till och med inte har någon betydelse alls.

Kanske är det så att Kimmels och Deutschs insikter är applicerbara i olika kontexter? Det framstår som rimligt att för att lämna en extremt maskulint dominerad miljö kanske det *realistiska* är att erbjuda andra sätt att göra maskulinitet, medan det i andra sammanhang är fullt möjligt att förändring snarare bör handla om att *undoing gender*. Samtidigt sätter redan det tankesättet begränsningar för vilken förändring som är möjlig! Heber (2017) argumenterar för att de män dömda till fängelse för våldsbrott hon intervjuade i visa delar av intervjuerna just ägnade sig åt *undoing gender*. Det handlar om när de gjorde icke-traditionella maskulinitetskonstruktioner genom att exempelvis berätta om olika former av sårbarhet, och istället för att benämna detta som att de gör femininitet menar hon att de snarare gör motstånd mot traditionellt maskulinitetsgörande (se också Berggren, detta nummer, som problematiserar maskulinitetsbegreppet och olika sätt att förstå motstånd). På samma sätt kan argumenteras för att de fysiskt starka och stora män som ofta anses nödvändiga inom vården av unga på låsta institutioner (särskilda ungdomshem), framför allt på pojkavdelningarna, har en särskilt viktig roll i att visa *alternativa* maskulinitetskonstruktioner genom att *inte* bekräfta konstruktioner som bibehåller genuskillnader. Detta kommer sig av den position de har som dem de unga placerade pojkarna både ser upp till och vill efterlikna, men också ska mäta sig med och protestera mot (Pettersson, 2014). Med andra ord, om de praktiserar processer av *undoing gender* kommer det att hjälpa till att förändra de unga pojkarnas (brottsgenererande) maskulinitetskonstruktioner.

Med detta vill jag återknyta till inledningen och mitt påpekande om att det,

för att möjliggöra förändring, är viktigt att inse att maskulinitetskonstruktioner som premierar brott inte bara upprätthålls av de som *begår* brott. För att verklig förändring ska ske måste också personal som på olika sätt *arbetar* med de som begår brott (vid ungdomsinstitutioner, fängelser, frivården, socialtjänster med mera) göra genuskonstruktioner som inte premierar brott. Men förändringen måste också ske i samhället i stort eftersom det är förväntningarna på pojkar och män, långt bortom de brottspreventiva åtgärderna, som utgör en grund för deras (val av) handlande. Kimmel (Kimmel & Wade, 2018) berättar att när han pratar med män om vad som är en ”bra man” kontra en ”riktig man” så bör de egenskaper en bra man anses ha snarare betecknas som att vara en bra *människa*. Ett resonemang som jag menar är ett exempel på just *undoing gender* och som har potential till att bidra till *minskade* genusskillnader snarare än att bara skapa *andra* former av genusskillnader än tidigare.

Referenser

- Adler F (1975) *Sisters in Crime: The Rise of the New Female Criminal*. McGraw-Hill.
- Anderson E (1999) *Code of the Street: Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*. New York: WW Norton & Company.
- Bäckman O, Estrada F, Nilsson A, et al. (2020) *Den ojämlika brottsligheten. Lagföringsutvecklingen i demografiska och socio-ekonomiska grupper 1973-2017*. 2020:1. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Berg L (2007) Homosocialitetens kraft—hur unga män ”gör” maskulinitet i grupp och individuellt/The power of homosociality—How young men ”do” masculinity in groups and individually. *Sociologisk forskning*. JSTOR: 26–48.
- Berggren K (2014) Sticky Masculinity Post-structuralism, Phenomenology and Subjectivity in Critical Studies on Men. *Men and masculinities* 17(3): 231–252.
- Carlsson C (2013) Masculinities, persistence, and desistance. *Criminology* 51(3): 661–693.
- Carlsson C (2014) *Continuities and Changes in Criminal Careers*. Book, Whole. Stockholm: Department of Criminology, Stockholm University.
- Christensen A-D (2010) Resistance and violence: Constructions of masculinities in radical left-wing movements in Denmark. *Norma* 5(02). Universitetsforlaget: 152–168.
- Cissner AB (2009) Evaluating the mentors in violence prevention program. *Center for Court Innovation*: 451–68.
- Connell RW and Messerschmidt JW (2005) Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & society* 19(6). Sage Publications Sage CA: Thousand Oaks, CA: 829–859.
- Deutsch FM (2007) Undoing gender. *Gender & society* 21(1). Sage Publications Sage CA: Thousand Oaks, CA: 106–127.
- Ellis A (2015) *Men, Masculinities and Violence: An Ethnographic Study*. Routledge.
- Estrada F, Bäckman O and Nilsson A (2016) The darker side of equality? The declining gender gap in crime: Historical trends and an enhanced analysis of staggered birth cohorts. *British Journal of Criminology* 56(6).

tema

Oxford University Press UK: 1272–1290.

- Estrada F, Nilsson A and Pettersson T (2019) The female offender - A century of registered crime and daily press reporting on women's crime. *Nordic Journal of Criminology* 20(2): 138–156. DOI: 10.1080/2578983X.2019.1657269.
- Franklin K (2004) Enacting masculinity: Antigay violence and group rape as participatory theater. *Sexuality Research & Social Policy* 1(2). Springer: 25–40.
- Gustavsson M (2019) *Klubben. En Undersökning*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Hagedorn JM (1998) Frat boys, bossmen, studs, and gentlemen: A typology of gang masculinities. Sage Publications, Inc.
- Heber A (2017) 'You Thought You Were Superman': Violence, Victimization and Masculinities. *British Journal of Criminology* 57(1): 61–78.
- Honkatukia P, Nyqvist L and Pösö T (2006) Violence from within the reform school. *Youth Violence and Juvenile Justice* 4(4). Sage Publications Sage CA: Thousand Oaks, CA: 328–344.
- Jonsson R (2007) *Blatte betyder kompis: Om maskulinitet och språk i en högstadieskola*. Ordfront förlag.
- Karlsson J and Pettersson T (2003) *Fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld: Konstruktioner av gärningspersoner och offer*. 2003:2. Stockholm, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Katz J, Heisterkamp HA and Fleming WM (2011) The social justice roots of the mentors in violence prevention model and its application in a high school setting. *Violence against women* 17(6). Sage Publications Sage CA: Los Angeles, CA: 684–702.
- Kimmel M and Wade L (2018) Ask a feminist: Michael Kimmel and Lisa Wade discuss toxic masculinity. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 44(1). University of Chicago Press Chicago, IL: 233–254.
- Kimmel MS (1994) Masculinity as homophobia: Fear, shame, and silence in the construction of gender identity. In: Brod H& K Michael (ed.) *Race, Class, and Gender in the United States: An Integrated Study*. Thousand oaks: Sage, pp. 81–93.
- Kimmel MS (2018) *Healing from Hate: How Young Men Get Into--and Out Of--Violent Extremism*. University of California Press Berkeley.
- Kimmel MS and Mahler M (2003) Adolescent masculinity, homophobia, and violence: Random school shootings, 1982–2001. *American behavioral scientist* 46(10): 1439–1458.
- Matza D and Sykes GM (1961) Juvenile delinquency and subterranean values. *American Sociological Review* 26(5): 712–719.
- McGloin JM, Sullivan CJ, Piquero AR, et al. (2008) Investigating the stability of co-offending and co-offenders among a sample of youthful offenders. *Criminology* 46(1). Wiley Online Library: 155–188.
- Mendel-Enk S (2004) *Med Uppenbar Känsla För Stil - Ett Reportage Om Manligbet*. Stockholm: Atlas.
- Messerschmidt J (2000) *Nine Lives: Adolescent Masculinities, the Body and Violence*. Boulder: Westview Press.
- Messerschmidt JW (1993) *Masculinities and Crime: Critique and Reconceptualization of Theory*. Book, Whole. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Messerschmidt JW (2004) *Flesh and Blood: Adolescent Gender Diversity and Violence*. Book, Whole. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Messerschmidt JW (2018) *Masculinities and Crime. A Quarter Century of Theory and Research*. Lanham: Rowman & Littlefield.

- Miller J (2001) *One of the guys: Girls, gangs, and gender*. Oxford University Press New York.
- Moolman B (2004) The reproduction of an 'ideal' masculinity through gang rape on the Cape Flats: understanding some issues and challenges for effective redress. *Agenda* 18(60). Taylor & Francis: 109–124.
- Mullins C (2006) *Holding Your Square. Masculinities, Streetlife and Violence*. Devon: Willan Publishing.
- O'Sullivan C (1998) Ladykillers: Similarities and divergences of masculinities in gang rape and wife battery. *RESEARCH ON MEN AND MASCULINITIES SERIES* 10. Sage Publications: 82–110.
- Pascoe CJ (2011) *Dude, You're a Fag: Masculinity and Sexuality in High School, with a New Preface*. Book, Whole. Berkely: University of California Press.
- Pettersson T (2003) Våld som iscensättning av feminintet? In: *Femininter, Maskuliniteter Och Kriminalitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Pettersson T (2013) *Grupper, maskuliniteter och våld*. Stockholm: Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor.
- Pettersson T (2014) Doing masculinity in youth institutions. In: Lander I, Ravn S, and Jon N (eds) *Masculinities in the Criminological Field: Control, Vulnerability and Risk-Taking*. Farnham: Ashgate.
- Phillips DA (2007) Punking and bullying: strategies in middle school, high school, and beyond. *Journal of Interpersonal Violence* 22(2): 158–178.
- Phillips S and Cooney M (2005) Aiding peace, abetting violence: Third parties and the management of conflict. *American Sociological Review* 70(2). Sage Publications Sage CA: Los Angeles, CA: 334–354.
- Schwartz J, Steffensmeier D, Zhong H, et al. (2009) Trends in the gender gap in violence: Reevaluating NCVS and other evidence. *Criminology* 47. HeinOnline: 401.
- Sjögren M, Berg L, Hyllander K, et al. (2013) *Före han slår. Om effektiva våldsförebyggande metoder med genusperspektiv*. Stockholm: Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor.
- Skrinjar M and Pettersson T (kommande) Crime Narratives as a Resource for Doing Masculinity in Autobiographies - from Underdog to Hero.
- Spaaij R (2008) Men like us, boys like them: Violence, masculinity, and collective identity in football hooliganism. *Journal of Sport and Social Issues* 32(4). Sage Publications Sage CA: Los Angeles, CA: 369–392.
- Spector-Mersel G (2006) Never-aging stories: Western hegemonic masculinity scripts. *Journal of gender studies* 15(1): 67–82.
- Steffensmeier D, Schwartz J, Zhong H, et al. (2005) An Assessment of Recent Trends in Girls' Violence Using Diverse Longitudinal Sources: Is the Gender Gap Closing? *Criminology* 43(2). Wiley Online Library: 355–406.
- Stoudt BG (2006) "You're Either In or You're Out" School Violence, Peer Discipline, and the (Re) Production of Hegemonic Masculinity. *Men and masculinities* 8(3): 273–287.
- Tiby E (1987) Kvinnofrigörelse och brottslighet. 1987(2). Brå-apropå: 21–19.
- Uhnoo S (2011) *Våldets Regler. Ungdomars Tal Om Våld Och Bråk*. Department of Sociology; Sociologiska institutionen.
- West C and Zimmerman DH (1987) Doing gender. *Gender & Society* 1(2): 125–151.
- Williams DJ and Neville FG (2017) Qualitative evaluation of the mentors in violence prevention pilot in Scottish high schools. *Psychology of violence* 7(2). Educational Publishing Foundation: 213.